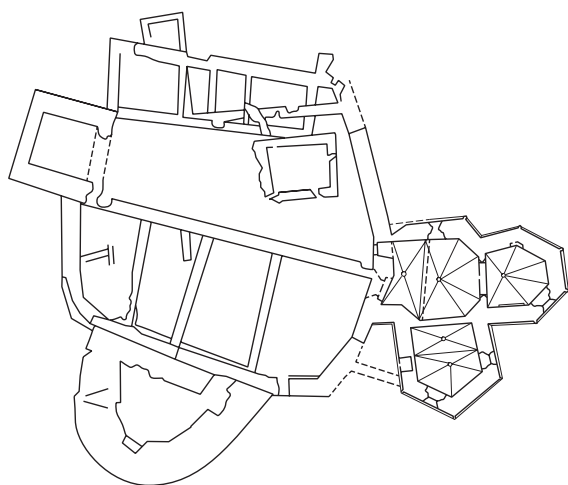




nikovac te samo naselje utvrdili bedemom zbog osman. opasnosti (1468–70).

LIT.: C. F. Bianchi, *Zara Cristiana*, 2, Zara 1879; L. Jelić, *Povijesno-topografske crtice o biogradskom primorju*, *Vjesnik Hrvatskoga arheološkoga društva*, n. s., 3(1898); S. Zlatović, *Topografske crtice o starohrvatskim županijama u Dalmaciji i starim gradovima na kopnu od Velebita do Neretve*, 3. dio, *Starohrvatska prosvjeta*, 1(1895) 1.

BRIJESTA,

obrambeno-stambena kula u istoimenome naselju u istoimenoj uvali u Malostonskom zaljevu na sjeveroist. obali Pelješa. Sagrađena je 1617. na Kabužićevu imanju za zaštitu stanovništva od iznenadnih osman. napada iz Makarskoga primorja. – Kula se nalazi usred naselja, na padini brda, oko 170 m sjeveroistočno od mora. To je masivno zidana trokatna građevina kvadratnoga tlocrta, dimenzija 6 m × 6 m. Zidana je klesancima približno pravokutna formata slaganim u pravilno uslojene redove. Pokrivena je ravnom terasom omeđenom visokim prsobranom s mašikulima. Pročelja kule otvorena su manjim prozorima. U kulu se izvorno ulazilo na prvom katu, a danas kroz prizemlje juž. pročelja.

LIT.: M. Nodari, *Sažeti pregled povijesti područja Dubrovačko-neretvanske županije*, u: *Izmjene i dopune prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije*, Dubrovnik 2017.

BRIJUNI → VELI BRIJUN

BRINJE,

tvrdi grad na osamljenu brježuljku usred istoimenoga gradića u Brinjskom polju, 32 km istočno od Senja, tik uz autocestu A1. U dijelu literature utvrđeno se naziva i *Sokolac*. Iako se u dokumentima Brinje prvi put spominje 1343., sudeći prema nalazima starijih građevinskih struktura podno kasnijega kasnogotičkoga palasa iz XV. st., njega su svakako sagrađili knezovi Krčki, poslije Frankopani tijekom druge pol. XII. ili prve pol. XIII. st. na položaju prapovijesne gradine. Nakon podjele nasljedstva Frankopana 1449. u Modrušu, Brinje je pripalo Bartolu IX., rodonačelniku brinjskoga ogranka Frankopana. Kad su se Frankopani 1469., zbog sve češćih osman. prodora na svoje posjede, obratili Mletačkoj Republici za pomoć nudeći im svoje posjede u zamjenu za zaštitu, ug.-hrv. kralj Matija Korvin to je iskoristio za napad na Frankopane, te je najkasnije do 1469., zauzeo i Brinje te ga priključio Senjskoj kapetaniji. U njezinu sklopu bio je do 1492., kad su ga Frankopani ponovno zaposjeli i uz kraće prekide držali sve do 1546., kad su izumrli Frankopani Brinjski. Za protuosman. ratova Brinje je bilo važno uporište, o čem svjedoče čak četiri neuspjele osman. opsade (1530., 1623., 1630. i 1661). Vojnokrajiske vlasti napustile su ga



BRINJE, ostatci jezgre – kapela Svetoga Trojstva s branič-kulom, foto: D. Lovrić (lijevo dolje); tlocrt jezgre (lijevo gore); ostatci utvrde s podgrađem, foto: D. Lovrić; situacijski plan (desno)

oko 1841. i prepustile zubu vremena. Još 1869. na prvoj poznatoj fotografiji Brinja utvrda je bila u dobru stanju, no na fotografijama koje su potom snimljene može se pratiti postupno osipanje zidova utvrde, koje je zaustavljeno poč. XX. st., otkad uz prekide, traje sustavno istraživanje i konzervacija (1917., 1948–75., 1983–2010., 2014–18). Danas su u cijelosti završeni radovi na obnovi kapele Svetog Trojstva te konzervacija i djelomična obnova ulazne branič-kule. – Ostatci utvrde ovalna tlocrta u Brinju nalaze se na stožastu brdu strmih strana koje se uzdiže na tridesetak metara iznad Brinjskoga polja i istoimenoga naselja. Sastoji se od jezgre, podignute na najvišoj točki stjenovite uzvisine, te utvrdenoga predgrađa čiji bedemi s kružnim polukulama na istaknutim strateškim točkama te kvadratnom kulom iznad glavnoga ulaza u cijeli sklop, omeđuju prostor dimenzija 115 m × 75 m, što je bilo dovoljno da se za krajiške uprave tijekom XVI. i XVII. st. u njem oblikuje manje zbijeno naselje. Sam tvrdi grad manja je utvrda izdužene višekutne osnove, izvorno dimenzija 57,5 m × 46,5 m. Njezino unutarnje dvorište bilo je omeđeno monumentalnom ulaznom branič-kulom na zap. strani sklopa, dijelom očuvanoj do visine treće etaže, potom dvoapsidalnom i troetažnom utvrđenom kapelom Svetog Trojstva na ist. strani te dvokrlnim palasom podignutim s unutarnje strane južnog i sjv. bedema. Ispod juž. palasa otkriveni su ostatci starije građevine, a

drži se da pripadaju starijoj frankopanskoj utvrđi. Sve četiri građevine bile su povezane trijemom u visini prvoga kata. Kapela brinjskoga grada najbolje je očuvana građevina takve vrste u Hrvatskoj. Njezina su vanjska pročelja zidana velikim klesanim kamenjem u slojevima, među koje su umetani kameni iveri, a dvorišno pročelje zidano je znatno sitnijim kamenjem. U središtu prizemlja je prostor konstruiran na bazi osmerokuta, a unutrašnjost je presvođena križno-rebrastim i središnjim svodovima. Središnji prostor na katu, u kapelici do koje se uspinjalo drvenim stubama ili iz palasa drvenim trijemom, brod je na koji se s juž. strane nadovezuje poseban brod sa svetištem i kapelom Blažene Djevice Marije od Sedam Žalosti. S juž. strane je tijekom XVI. st. dograđen snažan rondel.

LIT.: B. Nadilo, Utvrda Sokolac iznad Brinja, *Građevinar*, 54(2002) 5; D. Miletić, M. Valjato Fabris, *Sokolac. Frankopanski plemićki grad u Brinju*, Zagreb 2003; A. Azinović Bebek, A. Janeš, Preliminarni rezultati arheoloških istraživanja palasa starog grada Sokolca u Brinju, *MemorabiLika*, 1(2018).

BRITVIĆ-GRAD,

gradište kraj naselja Jazavice, oko 6 km istočno od Novske. U izvorima nema podataka o gradnji ove utvrde. Ime je dobilo prema plemićkom posjedu *Britvićevina*, koji se u dokumentima prvi put spominje 1398., kad ga je držala plemićka